

Sygn. akt IV U 1173/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2014r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSR del. Elżbieta Wojtczuk
Protokolant	st. sekr. sąd. Dorota Malewicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 maja 2014r. w S.

odwołania W. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 20 czerwca 2013 r. nr (...), z dnia 21 czerwca 2013 r. nr (...), z dnia 19 lipca 2013 r. nr (...)

w sprawie W. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury, zwrot nienależnie pobranej emerytury

oddala wszystkie odwołania.

Sygn. akt IV U 1173/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 czerwca 2013 r. znak: E/15/036013151 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. działając na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał W. J. prawo do wypłaty emerytury wskazując, że prawo do świadczenia nie istniało (k.63 akt organu rentowego).

Decyzją z dnia 21 czerwca 2013 r. znak: 360200/6110/2013/SER/036013151 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie art. 27 i 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił W. J. prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczony nie udowodnił wymaganego okresu ubezpieczenia (k.66 akt organu rentowego).

Decyzją z dnia 19 lipca 2013 r. znak: E/15/036013151 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. działając na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że W. J. pobrał nienależne świadczenie za okres od (...)r. w łącznej kwocie (...)zł tytułem emerytury i zobowiązał wymienionego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w wysokości wymienionej wyżej i odsetek za okres od (...)r. w kwocie (...)zł (k.73 akt organu rentowego).

Odwołanie od powyższych decyzji organu rentowego wniósł ubezpieczony W. J. wnosząc o ich zmianę i ustalenie, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do wypłaty emerytury od dnia (...)r., że nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranej emerytury za okres od (...)r. Zaskarżonym decyzjom ubezpieczony zarzucił naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 114 ust. 1 w zw. z art. 134 ust. 1 pkt 4, w zw. z art. 134 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną ich wykładnię i dokonanie wstrzymania wypłaty emerytury przyznanej decyzją z dnia 26.02.2013 r. na skutek wznowienia z urzędu postępowania i ponownego ustalenia prawa do emerytury na podstawie tych samych dowodów i okoliczności, które istniały i stanowiły bazę do wydania decyzji z dnia 26 lutego 2013 r. (odwołanie k.2-4 akt (...)).

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonych decyzjach (odpowiedzi organu rentowego na odwołania k. 5-6 akt(...)).

Sąd ustalił, co następuje:

Dnia (...)r. W. J. złożył do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o emeryturę rolniczą, zaś decyzją z dnia 4 lutego 2013 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę rolniczą od (...)r., która została mu doręczona dnia (...). (okoliczności niesporne – pismo z dn.(...)r. k.9).

Dnia (...)r. ubezpieczony W. J. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniosek o emeryturę. W niniejszym wniosku złożył oświadczenie, że nie zgłaszał wcześniej wniosku o emeryturę, rentę, emeryturę pomostową, nauczycielskie uposażenie kompensacyjne, uposażenie do ZUS, KRUS, Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA, Wojskowego Biura Emerytalnego, Biura Emerytalnego Służby więziennej, jednostki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz oświadczenie, że nie pobiera emerytury, renty, emerytury pomostowej, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, uposażenia (wniosek k. 1-2 akt organu rentowego). Do wniosku ubezpieczony dołączył kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych, w którym wniósł o zaliczenie do okresu ubezpieczenia okresu ubezpieczenia w KRUS-ie od dnia (...). oraz załączył zaświadczenie z KRUS, z którego wynika, że ubezpieczony od (...)r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy jako rolnik, a od (...)r. do nadal z mocy ustawy w zakresie emerytalno-rentowym, wypadkowym, chorobowym, macierzyńskim jako rolnik (zaświadczenie z dn. (...)r. k.5).

Decyzją z dnia 26 lutego 2013 r. znak: E/15/036013151 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał W. J. prawo do emerytury od dnia (...)r. ustalając termin wypłaty świadczenia na 15 dzień każdego miesiąca. Za miesiąc luty 2013 r. przyznano świadczenie emerytalne w kwocie (...)zł brutto, a po waloryzacji od (...)r. w kwocie (...)zł brutto (decyzja z dn. (...)r. k. 52-53 akt organu rentowego).

Pismem z dnia (...)r. KRUS Oddział (...) w W. P. Terenowa w S. poinformowała ZUS Oddział w S. o wstrzymaniu W. J. wypłaty emerytury rolniczej od dnia (...)r. i ustalającej nadpłatę emerytury rolniczej celem dokonania regulacji nadpłaconego świadczenia oraz o decyzji odmawiającej uprawnień do zbiegu świadczeń (pismo z dn. 20.03.2013 r. k. 54, decyzje z dn. 20.03.2013 r. – k.55-56 akt organu rentowego).

Pismem z dnia (...)r. ZUS O/ S. zwrócił się do KRUS P. Terenowej w S. o udzielenie informacji czy do prawa i wysokości świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników przyjęto okres opłacania składek od (...)r. (pismo z dn. 23.05.2013 r. k.57 akt organu rentowego). W odpowiedzi na powyższego pismo Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. KRUS P. Terenowa w S. poinformowała, że wymieniony okres był brany pod uwagę przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury rolniczej dla W. J. (pismo z dn.12.06.2013 r. k. 60).

Decyzją z dnia (...)r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. działając na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał W. J. prawo do wypłaty emerytury wskazując, że prawo do świadczenia nie istniało (decyzja z 20.06.2013 r. k.63 akt organu rentowego).

Decyzją z dnia 21 czerwca 2013 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie art. 27 i 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił W. J. prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczony nie udowodnił wymaganego okresu ubezpieczenia (decyzja z (...)r. k.66 akt organu rentowego).

Decyzją z dnia 19 lipca 2013 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. działając na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że W. J. pobrał nienależne świadczenie za okres od (...) r. w łącznej kwocie (...)zł tytułem emerytury i zobowiązał wymienionego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w wysokości wymienionej wyżej i odsetek za okres od (...). w kwocie (...)zł (decyzja z dn. 19.07.2013 r. k.73 akt organu rentowego).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania ubezpieczonego W. J. nie są zasadne i nie zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Wynikające z art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ograniczenie stabilności decyzji rentowych wiąże się z tym, że prawo do świadczeń powstaje ex lege. Potwierdzeniem tego jest treść art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wprowadzającego zasadę, że prawo do świadczeń określonych w tej ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Dlatego też decyzje organu rentowego nie mają charakteru konstytucyjnego, lecz mają charakter deklaratoryjny. Prawo do świadczenia powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją.

W wyniku zastosowania instytucji ponownego ustalania prawa do emerytur (i rent) następuje nadzwyczajna kontynuacja postępowania w tej samej sprawie (zob. wyroki SN z: 21 września 2010 r., III UK 94/09 i z 24 marca 2011 r., I UK 317/10).

Do problemu wzruszalności prawomocnych rozstrzygnięć organów władzy publicznej odnosił się także Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z 24 października 2007 r., SK 7/06, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że prawomocność jest sama w sobie wartością konstytucyjną. Ochrona prawomocności ma konstytucyjne zakotwiczenie w art. 7 Konstytucji, mówiącym o działaniu organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa. Zatem prawomocne rozstrzygnięcia (działające *ratione imperii*) mają za sobą konstytucyjne domniemanie wynikające z tego właśnie przepisu. Jednakże może być ono przełamane - gdy samo rozstrzygnięcie odbiega od konstytucyjnego standardu (niekonstytucyjność dotycząca prawa materialnego lub procedury, wykorzystanych *in concreto*, do wydania prawomocnego orzeczenia). Dlatego podważenie prawomocności musi każdorazowo być przedmiotem skrupulatnego ważenia wartości (por. OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108).

Zasadności wzruszalności prawomocnych decyzji rentowych nie kwestionuje również orzecznictwo ETPC. W uzasadnieniu wyroku w sprawie M. przeciwko Polsce uznał, że w zakresie konstrukcji praw ekonomicznych i socjalnych ustawodawcy i sądom krajowym powinien zostać pozostawiony szeroki margines oceny tego, co leży w "interesie publicznym". Mając na względzie znaczenie sprawiedliwości społecznej, że - co do zasady - nie powinno się odmawiać organom władzy publicznej możliwości weryfikacji błędów, nawet tych, które wynikają z własnych zaniedbań takich organów. Przyjęcie innego wniosku byłoby sprzeczne z doktryną bezpodstawnego wzbogacenia się. Byłoby to także nieuczciwe względem innych osób korzystających z systemu zabezpieczenia społecznego, w szczególności tych osób, którym odmówiono przyznania świadczenia wobec niespełnienia przez nie wymogów ustawowych. Wreszcie sprowadzałyby się to do usankcjonowania niewłaściwej alokacji rzadkich zasobów publicznych,

co samo w sobie byłoby sprzeczne z interesem publicznym (tak też Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lutego 2012r., K 5/11, OTK-A 2012/2/16).

Wobec przyjętych w doktrynie prawnej i orzecznictwie poglądów dotyczących kwestii wzruszalności decyzji rentowych, należy skonstatować, że instytucja ta jest instrumentem pozwalającym na przywrócenie stanu zgodnego z prawem.

W przedmiotowej sprawie zachodziła podstawa do ponownego ustalenia przez organ rentowy świadczenia na wniosek ubezpieczonego z dnia (...), bowiem po wydaniu decyzji z dnia (...). ujawnione zostały na skutek pisma KRUS z dnia (...) nowe okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które miały wpływ na prawo ubezpieczonego W. J. do świadczenia emerytalnego.

Ubezpieczony bowiem we wniosku z dnia (...)r. nie zgłosił, że zgłosił roszczenie o przyznanie emerytury rolniczej do KRUS-u, nie załączył odpisu decyzji o przyznaniu mu tego prawa, którą otrzymał dnia (...)r., co sam przyznał w toku procesu. Wobec powyższego organ rentowy nie miał wiedzy wydając decyzję z dnia (...)r., że ubezpieczony ma przyznane prawo do emerytury rolniczej, nie mógł zatem przed wydaniem decyzji zwrócić się do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego czy okres ubezpieczenia rolniczego od dnia (...)r. został wzięty pod uwagę również przez KRUS do ustalenia prawa i wysokości emerytury rolniczej.

Zgodnie z art. 10 ust. 3 w/w ustawy okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Organ rentowi wiedząc zatem przed wydaniem decyzji z dnia (...)r., o tym, że ubezpieczony ma prawo do emerytury rolniczej nie zaliczyłby ubezpieczonemu do okresu ubezpieczenia okresów podlegania ubezpieczeniu rolniczemu od dnia (...)r. Sąd nie obdarzył wiarygodnością twierdzenia ubezpieczonego, że wypełniając wniosek z dnia (...)r. pokazywał pracownikowi ZUS decyzję z KRUS-u z dnia (...)r. o przyznaniu mu emerytury rolniczej, jak również, że informował go o tej decyzji, bowiem jest to gołosłowne twierdzenie ubezpieczonego nie poparte, żadnymi obiektywnymi dowodami, a z treści wniosku, który sam podpisał wynikają zupełnie odmienne okoliczności. Podnoszona również przez ubezpieczonego w toku procesu okoliczności, że wniosek wypełniał pracownik organu rentowego, a on go podpisał nie czytając, również nie może wywoływać pozytywnych skutków dla ubezpieczonego, bowiem podpisując wniosek wziął pełną odpowiedzialność za jego treść. Dodatkowo charakter pisma we wniosku osoby wypełniającej wniosek i osoby przyjmującej wniosek z ramienia organu rentowego są odmienne, co można stwierdzić tzw. „gołym okiem”, bez konieczności dopuszczania dowodu z opinii biegłego grafologa. Powyższe świadczy o tym, że twierdzenia powoda nie mają uzasadnionych podstaw i zostały złożone jedynie na użytek niniejszego postępowania.

Wobec powyższego zasadnym było na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wydanie przez organ rentowy decyzji wstrzymującej wypłatę emerytury, bowiem okazało się, że prawo do świadczenia emerytalnego dla ubezpieczonego nie istniało w momencie wydawania decyzji z dnia (...)r., bowiem w sytuacji nie zaliczenia do okresu ubezpieczenia okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, ubezpieczony nie ma wymaganego ustawą dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. stażu ubezpieczeniowego. Z dokumentów załączonych bowiem do wniosku o emeryturę wynika, że ubezpieczony udowodnił okres podlegania ubezpieczeniu w wymiarze (...).

Powyższe okoliczności wskazują również na zasadność decyzji z dnia (...)r., którą organ rentowy ponownie rozpoznając wniosek ubezpieczonego z dnia (...)r. uchylił decyzję z dnia (...)r. i odmówił prawa do wypłaty emerytury. Zgodnie zaś z art. 138 ust. 1 w/w ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, zobowiązana jest do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2 pkt 2 art. 138). Wobec tego, że ubezpieczonemu nienależnie wypłacono świadczenia emerytalne od dnia (...)r. zasadnym było wydanie przez organ rentowy decyzji z dnia (...)r. zobowiązującej ubezpieczonego do zwrotu wypłaconego świadczenia wraz z odsetkami.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił wszystkie odwołania.